

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Předsmluvní odpovědnost

Původ institutu předsmluvní odpovědnosti (culpa in contrahendo) je obecně připisován německému právnímu prostředí. Právě tam měl tento institut vzniknout v 2. polovině 19. století, a to na základě právní nauky Rudolfa von Jheringa.[1] Podstatou institutu předsmluvní odpovědnosti je pak vznik určitého „předsmluvního (kvazi)závazkového vztahu“. Tento vztah je projevem obecného požadavku na jednání v dobré víře a odráží určitý vztah důvěry, který mezi subjekty vzniká již při zahájení jednání o smlouvě. Vznik povinnosti k náhradě škody v předsmluvním stadiu by pak měl být právě následkem zklamané důvěry jedné z jednajících stran jakožto důsledku porušení předsmluvní povinnosti.[2]

Současný institut předsmluvní odpovědnosti je tak projevem obecného principu poctivosti, obsaženého v ustanovení § 6 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „**OZ**“), který ve svém prvním odstavci výslovně uvádí, že „každý má povinnost jednat v právním styku poctivě“. V rámci OZ jsou pak explicitně vymezeny čtyři konkrétní skutkové podstaty, a to ustanoveními § 1728 až 1730.

V rámci této úpravy je možné rozlišit celkem čtyři skutkové podstaty předsmluvní odpovědnosti:

1. zahájení nebo pokračování v jednání o smlouvě bez úmyslu takovou smlouvu uzavřít ve smyslu § 1728 odst. 1 OZ;
2. porušení informační povinnosti, stanovené v rámci § 1728 odst. 2 OZ;
3. ukončení jednání o uzavření smlouvy bez spravedlivého důvodu, a to za situace, kdy už strany dospěly v jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako vysoce pravděpodobné dle § 1729 OZ; a
4. zneužití nebo prozrazení důvěrných údajů o druhé straně nebo jejich sdělení bez zákonného důvodu dle § 1730 odst. 2 OZ.

Ačkoliv za doby účinnosti zák. č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen jako „SOZ“) český právní řád postrádal výslovnou úpravu předsmluvní odpovědnosti, byl tento institut částečně dovozován soudní praxí z obecné úpravy SOZ a zák. č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen jako „ObchZ“). Nejvyšší soud ve své judikatuře institut předsmluvní odpovědnosti fakticky dovozoval za použití ustanovení § 415 SOZ, který upravoval porušení generální prevenční povinnosti, a dále ustanovení § 424 SOZ, který upravoval odpovědnost za škodu, která vznikla úmyslným jednáním v rozporu s dobrými mravy, v souvislosti s případy, kdy došlo k pokročilému jednání o smlouvě, ale jedna ze stran smluvního vztahu toto jednání přerušila bez spravedlivého důvodu (tedy situace dnes odpovídající dnešnímu § 1729 OZ). [3] Oblast zneužití, prozrazení nebo sdělení důvěrných údajů podle dnešního § 1730 odst. 2 OZ pak byla upravena v rámci obchodního zákoníku, a to konkrétně v ustanovení § 271 ObchZ.[4]

Pro vznik předsmluvní odpovědnosti z titulu porušení informační povinnosti pak bylo aplikováno ustanovení § 271 ObchZ, které stanovovalo zákaz prozrazení informací, které si strany při jednání o uzavření smlouvy navzájem poskytnou a označí jako důvěrně, a/nebo použití takových informací v rozporu s jejich účelem pro své potřeby. Toto ustanovení pak výslovně stanovovalo povinnost k náhradě škody v případě jeho porušení. Tato úprava v ObchZ tak do značné míry odpovídá dnešní úpravě § 1730 odst. 2 OZ.[5]

Podstatný rozdíl však s účinností OZ nastal v oblasti rozsahu náhrady škody, vzniklé z titulu předsmuvní odpovědnosti. Soudy dle judikatury k SOZ zpravidla dovozovaly pouze nárok na důvodně vynaložené náklady v souvislosti s přípravou na plnění, a zvláštní náklady vynaložené v důsledku specifických požadavků druhé potenciální smluvní strany, ale nepřiznávaly již náhradu obvyklých nákladů.[6] Naproti tomu OZ výslovně předpokládá náhradu škody vyvolané jednáním druhé potenciální strany v rozporu s principem poctivosti, a náhrada obvyklých nákladů tak není zákonem vyloučena. V intencích OZ pak bude záležet na individuálním posouzení každého případu, co ještě soud vyhodnotí jako škodu způsobenou v příčinné souvislosti s naplněním hypotézy předsmuvní odpovědnosti a co již nikoli.[7]

Mezi nejpodstatnější rozdíly mezi pojetím předsmuvní odpovědnosti v rámci SOZ a jejím současným pojetím v OZ tak patří zejména rozsah náhrady újmy (viz výše), a výslovné rozšíření časové působnosti odpovědnosti za vzniklou škodu i na období před uzavřením smlouvy. V rámci SOZ totiž judikatura dovozovala vznik předsmuvní odpovědnosti zejména v souvislosti s uzavřením smlouvy o smlouvě budoucí, tedy v situacích, kdy již ke vzniku určitého závazkového vztahu došlo. V rámci OZ naproti tomu z výslovného textu zákona vyplývá jasný záměr vztáhnout tento typ odpovědnosti právě na případy, kdy ještě nedošlo ke vzniku žádného závazkového vztahu.[8]

I. Předsmuvní odpovědnost z titulu jednání o smlouvě bez úmyslu smlouvu uzavřít

Tato skutková podstata je upravena v rámci ustanovení § 1728 odst. 1 OZ, který stanovuje, že „Každý může vést jednání o smlouvě svobodně a neodpovídá za to, že ji neuzavře, ledaže jednání o smlouvě zahájí nebo v takovém jednání pokračuje, aniž má úmysl smlouvu uzavřít.“ Tímto ustanovením je tak vyjádřena smluvní svoboda jakožto hlavní teze OZ. Je na vlastní vůli subjektu, zda vstoupí do smluvního vztahu s jiným subjektem, avšak zároveň je zde jasné vymezení hranice, kdy je již subjekt za neuzavření smlouvy odpovědný. Touto hranicí je pak právě jednání o smlouvě některou z potenciálních smluvních stran pouze „na oko“, tedy situace, kdy již při zahájení jednání o smlouvě nebo v jeho průběhu absentuje úmysl jedné z potenciálních smluvních stran smlouvu skutečně uzavřít.

Reálně může dojít k naplnění výše popsané skutkové podstaty zejména v souvislosti s tím, že potenciální smluvní strana, u které chybí úmysl smlouvu uzavřít, jedná se záměrem získat od druhé potenciální smluvní strany informace, které by jinak než při vyjednávání smlouvy nezískala. Jinou motivací pro toto nepoctivé jednání může být také zmaření jednání o smlouvě s třetí stranou. V takovém případě by mohlo navíc dojít také k naplnění některé skutkové podstaty nekalé soutěže ve smyslu ustanovení § 2976 an. OZ.[9]

II. Předsmuvní odpovědnost z titulu porušení informační povinnosti

V rámci OZ je předsmuvní odpovědnost z titulu porušení informační povinnosti upravena ustanovením § 1728 odst. 2 OZ, podle kterého si „při jednání o uzavření smlouvy smluvní strany vzájemně sdělí všechny skutkové a právní okolnosti, o nichž ví nebo vědět musí, tak, aby se každá ze stran mohla přesvědčit o možnosti uzavřít platnou smlouvu a aby byl každé ze stran zřejmý její zájem smlouvu uzavřít“.

Toto ustanovení tak cílí jak na sdělení informací, které by mohly mít vliv na absolutní nebo relativní neplatnost smlouvy, tak i informací, které by mohly ovlivnit zájem smluvní strany smlouvu uzavřít, nebo naopak neuzavřít.

Tato skutková podstata úzce souvisí také s předsmuvní odpovědností z důvodu ukončení jednání o smlouvě bez spravedlivého důvodu, když právě splnění nebo nesplnění informační povinnosti může mít vliv na posouzení toho, zda strana, která jednání ukončila, měla k tomu spravedlivý důvod (např.

v situacích, kdy jedna strana tuto informační povinnost nesplnila, a druhá strana se až v pokročilém stadiu negociace sama dozvěděla informaci, která pro ni byla stěžejní ve vztahu k zájmu o uzavření smlouvy).[10]

Ustanovení § 1728 odst. 2 OZ výslovně nestanovuje povinnost k náhradě škody v případě jeho porušení jako je tomu např. u § 1729 nebo § 1730 OZ. V případě porušení informační povinnosti se tak použije obecná úprava náhrady škody z titulu porušení zákonné povinnosti dle ustanovení § 2910 OZ, které stanovuje, že: „Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.“

III. Předšmluvní odpovědnost z titulu ukončení jednání o uzavření smlouvy bez spravedlivého důvodu

Před účinností OZ nebyl tento typ předšmluvní odpovědnosti upraven zákonem, a jeho obsah a právní základ tak byl dovozován až v rámci rozhodovací praxe soudů. V souvislosti s tím je nezbytné zmínit rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, který se stal stěžejním základem pro výklad tohoto typu předšmluvní odpovědnosti.

Předmětem přezkumu Nejvyššího soudu byla otázka předpokladů vzniku odpovědnosti z titulu předšmluvní odpovědnosti při ukončení jednání o smlouvě. Nejvyšší soud pak došel k závěru, že odpovědnost za vzniklou škodu lze dovodit i v případě, kdy ještě nedošlo k uzavření smlouvy, a to právě na základě výše zmíněného ustanovení § 415 SOZ ve spojení s § 420 SOZ.

K naplnění vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou v předšmluvním stadiu z důvodu bezdůvodného ukončení jednání smlouvy pak Nejvyšší soud dovodil následující předpoklady:

1. protiprávnost jednání jedné ze stran,
2. vznik škody,
3. příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody, a
4. zavinění ve formě úmyslu nebo nedbalosti.[11]

Předpoklad protiprávnosti jednání jedné ze stran v předšmluvním stadiu dle závěru Nejvyššího soudu může být naplněn pouze tehdy, pokud již konkrétní osoby zahájily jednání o smlouvě a dospěly do stadia, kdy jedna ze stran byla v důsledku chování druhé strany v dobré víře o tom, že smlouva bude uzavřena, a zároveň strana, která jednání o smlouvě ukončila, neměla k tomuto ukončení žádný legitimní důvod.[12]

Toto pojetí bylo téměř doslovně zakotveno v rámci OZ, a to ustanovením § 1729. Nejvyšší soud pak v rámci svého rozsudku ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 25 Cdo 856/2018 podal výklad, že prioritou při posuzování případů je vždy svoboda smluvního vyjednávání, a tuto zásadu lze prolomit a chování jedné ze zamýšlených smluvních stran považovat za neplatné pouze v případech, kdy by její prosazování odporovalo principu poctivosti.[13]

V rámci ustanovení § 1729 OZ byly zavedeny hned tři relativně neurčité právní pojmy, a to *vysoká pravděpodobnost uzavření smlouvy*, *spravedlivý důvod*, a *ztráta z neuzavřené smlouvy v obdobných případech*. Jako nejproblematictější pak lze spatřovat pojem *spravedlivý důvod*, kdy vymezení obsahu tohoto pojmu bylo ponecháno na výkladové praxi soudů.

Nejvyšší soud České republiky se k tomuto pojmu vyjadřoval například ve výše citovaném rozhodnutí, kdy uvedl, že: „Spravedlivý důvod pro ukončení kontraktačního procesu nelze vymezit obecně. Vždy bude záležet na okolnostech konkrétního jednání. Vznik případné odpovědnosti za

újmu vzniklou ukončením kontraktačního jednání bez spravedlivého důvodu má být spíše výjimkou, nikoli pravidlem, a posouzení spravedlivosti důvodu, a tudíž poctivosti či nepoctivosti jednání, nesmí být příliš přísné. Jako spravedlivý důvod by měla být posouzena každá racionální úvaha jednáající strany, vycházející z objektivní skutečnosti, ale i z obhajitelného subjektivního přesvědčení podloženého konkrétními okolnostmi v daném místě a čase.

Nepoctivost jednání nelze spatřovat v tom, zda jednáající strana druhé straně předešle či nikoli celý proces svých úvah, na jejichž základě ukončila jednání o uzavření smlouvy. Podstatné je, zda vzhledem ke všem okolnostem konkrétní věci lze dovést existenci spravedlivých důvodů.“[\[14\]](#)

Z výše uvedeného je tak zřejmé, že pojem spravedlivého důvodu nelze generalizovat, a je na posouzení soudu v každém jednotlivém případě, zda již lze důvod pro ukončení jednání o smlouvě označit za spravedlivý, a zda tedy jednání potenciální smluvní strany bude nebo nebude naplňovat znak protiprávnosti.

IV. Předšmluvní odpovědnost z titulu zneužití nebo prozrazení důvěrných údajů o druhé straně nebo jejich sdělení bez zákonného důvodu

Zákaz zneužití nebo prozrazení informací získaných v souvislosti s jednáním o uzavření smlouvy je obsažen v ustanovení § 1730 OZ. Podle odstavce prvního tohoto ustanovení má každá ze stran potenciální smlouvy právo vést si záznamy o informacích, které jí druhá strana poskytla, a to i v případě, kdy smlouva nakonec uzavřena nebude. Zároveň je v odstavci druhém citovaného ustanovení stanoveno, že pokud některá ze stran získá o druhé straně důvěrné informace, dbá, aby nebyly zneužity, nebo prozrazeny bez zákonného důvodu. Ustanovení § 1730 odst. 2 OZ pak výslovně stanovuje povinnost vydat druhé straně obohacení, které získala právě v důsledku porušení takto stanovené povinnosti.

Kromě výslovné povinnosti vydat obohacení je však zřejmě třeba dovozovat i obecnou povinnost k náhradě škody, a to na základě ustanovení § 2910 OZ, tedy z titulu porušení zákonné povinnosti (zde povinnosti dbát na ochranu důvěrných informací o druhé straně, vyjádřené formou zákazu).

Nadto je kromě této zákonné povinnosti třeba zmínit také v praxi obvykle používané dohody o mlčenlivosti (tzv. non-dislosure agreements), na základě kterých by se v případě porušení povinnosti mlčenlivosti jednalo o porušení smluvní povinnosti ve smyslu § 2913 OZ.[\[15\]](#)

Zároveň je ale třeba pamatovat na to, že povinnost ochrany důvěrných informací není neomezená, a druhá smluvní strana může tyto informace poskytnout, pokud je k tomu dán zákonný důvod (viz § 1730 odst. 1 OZ). V takovém případě nemůže dojít ke vzniku nároku na náhradu škody ve smyslu § 2910 OZ, jelikož zde nebude naplněn znak protiprávnosti. K těmto situacím může docházet zejména v souvislosti se smlouvami uzavíranými s veřejnoprávními korporacemi, které mají na základě různých právních předpisů[\[16\]](#) stanovené povinnosti související se zveřejňováním informací o jimi uzavíraných smlouvách, a to v návaznosti na zásadu transparentnosti hospodaření s veřejným majetkem.[\[17\]](#)

Dokonce i z výše uvedených případů ale existují zákonem stanovené výjimky z povinnosti informace poskytnout. Takovým případem je např. výslovně stanovená výjimka v rámci ustanovení § 218 zák. č. [134/2016](#) Sb., zákon o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, které ve svém druhém odstavci stanovuje mj. výjimky z povinnosti poskytnutí informací dle zák. č. [106/1999](#) Sb., zákon o svobodném přístupu k informacím.

Mgr. Alice Dajčarová, LL.M.,
advokátní koncipientka

[ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 910 058 058
e-mail: office@arws.cz

[1] viz např. MATULA, Zbyněk. Culpa in contrahendo. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, str. 6.

[2] SALAČ, Jaroslav. Culpa in contrahendo v českém právu?. Právní rozhledy. 2002, č. 9, s. 413 - 417.

[3] BURŠÍKOVÁ, Jana, ŠKRABALOVÁ, Kristina. Úprava předsmulvní odpovědnosti v novém občanském zákoníku. Rekodifikační novinky. 2012, č. 10, s. 6-8.

[4] Tamtéž.

[5] SALAČ, Jaroslav. Culpa in contrahendo v českém právu?. Právní rozhledy. 2002, č. 9, s. 413 - 417.

[6] viz např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 4. 2013, sp. zn. 23 Cdo 951/2011.

[7] LINHART, Aleš. Meze předsmulvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů. Bulletin advokacie. 2017, č. 3, s. 29-32.

[8] LINHART, Aleš. Meze předsmulvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů. Bulletin advokacie. 2017, č. 3, s. 29-32.

[9] PELIKÁN, Martin. K některým otázkám předsmulvní odpovědnosti v praxi. Obchodněprávní revue. 2017, č. 5, s. 129-133.

[10] LINHART, Aleš. Meze předsmulvní odpovědnosti podle o. z. a výkladová praxe soudů. Bulletin advokacie. 2017, č. 3, s. 29-32.

[11] rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004

[12] Tamtéž.

[13] rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 25 Cdo 856/2018

[14] Tamtéž.

[15] PELIKÁN, Martin. K některým otázkám předsmuvní odpovědnosti v praxi. Obchodněprávní revue. 2017, č. 5, s. 129-133.

[16] např. zák. č. [106/1999](#) Sb., zákon o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zák. č. [340/2015](#) Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv, ve znění pozdějších předpisů, a další

[17] PELIKÁN, Martin. K některým otázkám předsmuvní odpovědnosti v praxi. Obchodněprávní revue. 2017, č. 5, s. 129-133.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)